

ZDRUŽENJE NADZORNIKOV
SLOVENIJE

za učinkovito korporativno
upravljanje

3. december 2020

ZNS AKTUALNO

Kaj prinaša novela Zakona o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK-C) za upravljanje nasprotij interesov organov vodenja in nadzora družb v državni lasti

ZNS in KPK sta strokovno uskladila razumevanje upravljanja nasprotij interesov po ZIntPK-C

17. novembra 2020 je začela veljati novela Zakona o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK-C), ki v 48. členu med drugim določa, da z dnem uveljavitve ZIntPK-C preneha veljati določba 38.a člena ZGD-1, če se nanaša na poslovodne osebe in člane organov upravljanja, vodenja ter nadzora v gospodarskih družbah, v katerih ima večinski delež oziroma prevladujoč vpliv država ali lokalna skupnost (*v nadaljevanju se za vse navedene družbe uporablja enoten pojem »družbe v državni lasti«*).

Z uveljavitvijo navedene novele ZIntPK-C je tako v primeru družb v državni lasti v zvezi z obravnavo nasprotij interesov uporabljen (zgolj še) režim iz ZIntPK, določila ZGD-1 pa se v tem delu ne bodo več uporabljala. Hkrati opozarjamo, da ZIntPK-C ni razveljavil določb glede nasprotij interesov iz 59. člena ZSDH-1.

Kako upravljati nasprotja interesov za organe vodenja in nadzora družb v državni lasti po uveljavitvi ZIntPK-C

Glede na to, da se določila ZIntPK in ZGD-1 v zvezi z obravnavo in obvladovanjem nasprotij interesov nekoliko razlikujejo, se zastavlja vprašanje, ali se režim obravnave nasprotij interesov v družbah v večinski lasti države z uveljavitvijo novele ZIntPK-C bistveno spreminja ter kako bodo te morebitne spremembe vplivale na prihodnje korporativno upravljanje družb v državni lasti.

Presoja nastopa nasprotij interesov in obveznosti dolžnega ravnanja po uveljavitvi ZIntPK-C

Do nekaterih razhajanj tako prihaja že v sami definiciji pojma nasprotja interesov. V ZGD-1 je nasprotje interesov definirano v **3. odstavku 38. a člena**, ki določa, da nasprotje interesov obstaja, **kadar je nepristransko in objektivno opravljanje nalog ali odločanje v okviru izvajanja funkcije ogroženo zaradi vključevanja osebnega ekonomskega interesa, interesa družinskih članov ali zaradi posebne naklonjenosti ali kakršnih koli drugih interesov povezanih z drugo fizično ali pravno osebo.** Skladno z določili 1. in 2. odstavka 38. a člena ZGD-1 se mora član organa vodenja ali nadzora, prokurist in izvršni direktor delniške družbe ter poslovodja, član nadzornega sveta in prokurist družbe z omejeno odgovornostjo izogibati kakršnemukoli nasprotju njegovih interesov ali dolžnosti z interesi ali dolžnostmi družbe, ki jo vodi ali nadzira, ter **v primeru nastopa nasprotja interesov o tem najkasneje v roku 3 delovnih dni pisno obvestiti organ, katerega član je, in organ nadzora.**

V ZIntPK je nasprotje interesov definirano v 11. točki 4. člena ZIntPK, ki določa, da predstavljajo nasprotje interesov **okolščine, v katerih zasebni interes uradne osebe¹ vpliva ali ustvarja videz, da vpliva na nepristransko in objektivno opravljanje njenih javnih nalog.** Ob tem je zasebni interes v 12. točki 4. člena ZIntPK opredeljen kot premoženjska ali nepremoženjska korist za uradno osebo, za njene družinske člane in za druge fizične ali pravne osebe, s katerimi ima ali je imela ta oseba ali njen družinski član osebne, poslovne ali politične stike. Skladno z določilom 3. odstavka 37. člena ZIntPK uradna oseba tako svoje službe ali funkcije in informacij, ki jih pridobi pri opravljanju svoje funkcije oziroma službe, ne sme uporabiti za to, da bi sebi ali komu drugemu uresničila nedovoljen zasebni interes. V kolikor pa uradna oseba ob nastopu službe ali funkcije ali med njenim izvajanjem ugotovi **obstoj okoliščin, ki bi lahko vplivale ali ustvarile videz, da vplivajo na nepristransko in objektivno opravljanje njenih javnih nalog,** mora navedene okoliščine nemudoma razkriti neposredno nadrejenemu ali od njega pooblaščenim osebam. Prav tako mora, skladno z določilom 38. člena ZIntPK **takoj, ko ugotovi obstoj okoliščin nasprotja interesov, prenehati z delom v zadevi,** razen če bi bilo nevarno odlašati, ter **o izločitvi in okoliščinah nasprotja interesov najkasneje v roku 3 delovnih dni pisno obvestiti svojega nadrejenega oziroma predstojnika.**

Zaradi zgoraj navedenih razhajanj v definiciji pojma nasprotja interesov bi lahko prihajalo v praksi do nejasnosti oz. (neutemeljene) dualnosti pri presoji smiselno enakih okoliščin, v katerih se pojavlja vprašanje nastanka in obravnave nasprotij interesov, pri čemer bo za različno obravnavo navedenih okoliščin bistvenega pomena (zgolj) lastništvo zadevnih gospodarskih družb, ne pa tudi narava takšnih okoliščin, ki povzročijo nastop nasprotij interesov. V tej zvezi

¹ Med katere skladno z določilom 9. točke 4. člena ZIntPK spadajo tudi člani organov vodenja in nadzora v družbah v državni lasti.

poudarjamo, da smo na ZNS že opravili strokovni posvet s Komisijo, ki je zadolžena za izvajanje nadzora nad določili ZIntPK, pri čemer smo tako na ZNS kot tudi na KPK mnenja, da **se, kljub nekoliko različnim definicijam nasprotij interesov v ZGD-1 in ZIntPK-C, v družbah v državni lasti tudi po uveljavitvi novele ZIntPK-C ohranjajo vsi standardi dolžnosti in skrbnosti članov organov vodenja in nadzora glede upravljanja nasprotij interesov, ki jih je doslej že uveljavil ZGD-1, različni kodeksi upravljanja in dobra praksa iz ZNS vodnika po nasprotjih interesov.** To pomeni, da se obveznosti glede zaznave in obravnave nasprotij interesov v družbah v državni lasti tudi po uveljavitvi novele ZIntPK-C niso bistveno spremenile.

Posli s povezanimi osebami po uveljavitvi ZIntPK-C

Bistvena sprememba, ki jo je prenesla razveljavitev 38. a člena ZGD-1 za družbe v državni lasti se nanaša na obveznost pridobitve predhodnega soglasja oz. ustrezno obvestitev nadzornega sveta/upravnega odbora ali skupščine za posle s povezanimi osebami, ki jo določata 4. in 5. odstavek 38. a člena ZGD-1. 4. odstavek 38. a člena ZGD-1 tako določa obveznost predhodne pridobitve soglasja nadzornega sveta ali upravnega odbora oz. skupščine (če v družbi ni oblikovanega nadzornega sveta ali upravnega odbora) za vsak posel z drugo družbo, v kateri ima član posloводства sam ali njegov družinski član ali vsi skupaj delež, ki dosega najmanj 1/10 osnovnega kapitala, ali je sam ali njegov družinski član udeležen na dobičku družbe na katerikoli pravni podlagi. Prav tako pa mora član posloводства skladno z določilom 5. odstavka 38. a člena ZGD-1 o vseh poslih z družbami, v katerih ima sam ali njegov družinski član ali vsi skupaj delež, ki je manjši od 1/10 osnovnega kapitala, v roku 3 delovnih dni po njegovi sklenitvi obvestiti nadzorni svet ali upravni odbor oz. skupščino (če v družbi ni oblikovanega nadzornega sveta ali upravnega odbora).

Z uveljavitvijo novele ZIntPK sta bili zgoraj navedeni določili za družbe v državni lasti v celoti razveljavljeni, pri čemer ZIntPK podobnih oz. smiselno enakih določil v zvezi s posli s povezanimi osebami za družbe v državni lasti ne vsebuje. To pomeni, da, **ob odsotnosti posebne statutarne ureditve poslov s povezanimi osebami, po uveljavitvi novele ZIntPK posloводства družb v državni lasti niso več (zakonsko) zavezana pridobiti predhodnega dovoljenja nadzornega sveta ali upravnega odbora oz. skupščine za zgoraj navedene posle s povezanimi osebami.**

Ne glede na navedeno pojasnjujemo, da sklepanje poslov s povezanimi osebami vsekakor predstavlja okoliščine, ki lahko predstavljajo nasprotje interesov, in sicer tako po določilih ZGD-1 kot tudi po določilih ZIntPK. Posledično **so člani posloводства družb v državni lasti tudi po uveljavitvi ZIntPK-C zavezani kakršnekoli namere za sklepanje poslov s povezanimi osebami sporočiti nadzornemu svetu ali upravnemu odboru oz. skupščini, ki mora po prejemu takšnega obvestila odločiti o tem, kako je treba v konkretnem primeru ravnati.** To ne nazadnje izhaja tudi iz določil 38. člena ZIntPK, ki med drugim določa, da mora nadrejena

oseba oziroma predstojnik čim prej, najkasneje pa v 5 dneh od prejema obvestila uradne osebe o nastopu nasprotja interesov, obrazloženo odločiti, ali se uradno osebo izloči iz postopka obravnave in odločanja o zadevi, ali oseba nadaljuje z delom. Če nadrejena oseba oziroma predstojnik ali kolektivni organ odloči, da bo uradna oseba kljub nasprotju interesov nadaljevala z delom v zadevi, ji lahko da obvezujoče obrazložene usmeritve za ravnanje in odločanje, pri čemer mora zasledovati javni interes.

Ob vsem navedenem še opozarjamo, da **bo po uveljavitvi novele ZGD-1K, ki je trenutno v zakonodajnem postopku, področje poslovanja s povezanimi osebami celovito urejeno v posebnem poglavju ZGD-1 (in ne več v 38. a členu ZGD-1)**. Glede na to, da je novela ZIntPK-C razveljavila zgolj določila 38. a člena ZGD-1, se bo takšna posebna ureditev sklepanja poslov s povezanimi osebami uporabljala tudi v primeru družb v državni lasti.

Okrepljena vloga Komisije pri obravnavi nasprotij interesov

V luči razveljavitve določil 38. a člena, ki so se do uveljavitve novele ZIntPK-C uporabljale tudi za družbe v državni lasti, gre po mnenju ZNS utemeljeno pričakovati, da se bo v prihodnje okrepila vloga Komisije pri nadzoru izvajanja določil ZIntPK-C, ki se nanašajo na ustrezno upravljanje in obvladovanje nasprotij interesov v družbah v državni lasti.

V tej zvezi še posebej opozarjamo na določilo 5. odstavka 38. člena ZIntPK, ki določa, da mora uradna oseba v primeru, ko nadrejena oseba oziroma predstojnik ali kolektivni organ o izločitvi ne odloči v 5 dnevem roku, **o obstoju okoliščin nasprotja interesov v 5 dneh obvestiti Komisijo, ki v nadaljnjih 5 dneh od prejema obvestila odloči o obstoju oziroma neobstoju nasprotja interesov in o načinu izognitve nasprotju interesov**. Iz navedenega tako sledi, da bo (lahko) imela Komisija precejšen vpliv tudi na vsakdanje poslovanje družb v državni lasti, saj bo kot nadzorni organ, v primeru neaktivnosti nadzornega sveta ali upravnega odbora navedenih družb, odločala oz. presojala nasprotja interesov v zvezi s konkretnimi posli/okoliščinami zadevnih družb.

Odnos do ZSDH-1

Kot že uvodoma omenjeno, novela ZIntPK-C ni razveljavila določil ZSDH-1, ki se nanašajo na obravnavo in obvladovanje nasprotij interesov. **Člani organov vodenja ali nadzora, prokuriste in osebe na vodstvenih položajih v SDH in v družbah, v katerih ima SDH večinski delež ali prevladujoč vpliv, so tako tudi po uveljavitvi novele ZIntPK-C še vedno dolžni upoštevati tudi določila 2. oddelka 6. poglavja ZSDH-1**, ki med drugim ureja tudi upravljanje in obvladovanje nasprotij interesov ter tudi poslovanje s povezanimi osebami.

Priporočilo ZNS

Na podlagi vsega navedenega zgoraj ter upošteva je zaključke strokovnega posveta, ki je bil izveden med ZNS in Komisijo, ZNS svojim članom svetuje, da tudi po uveljavitvi novele ZIntPK-C pri obravnavi in obvladovanju nasprotij interesov še naprej sledijo standardom dolžnosti in skrbnosti članov organov vodenja in nadzora glede upravljanja interesov, ki jih je doslej že uveljavil ZGD-1, ob upoštevanju rokov za odločitve, ki jih navaja novela ZIntPK-C, različni kodeksi upravljanja in dobra praksa iz ZNS vodnika po nasprotjih interesov. Določila slednjega so namreč v celoti v skladu z določili z ZIntPK, kar pomeni, da sledenje tem standardom v ničemer ne posega v standarde, ki jih v tem delu uveljavlja novela ZIntPK-C, prav tako pa so v celoti v skladu tudi s pravili ZSDH-1, ki se nanašajo na obravnavo in obvladovanje nasprotij interesov.